

commentaar nd.nl/commentaar
Koert van Bekkum

ONVERSCHILLIG

Terwijl de autoritaire regimes in de Arabische wereld onder vuur liggen van de massa's die de onvrijheid en armoede beu zijn, aarzelt Europa of en hoe de toenemende agressie tegen christenen in het Midden-Oosten moet worden tegengegaan. Het onderwerp lijkt even wat minder belangrijk. Mocht president Hosni Mubarak van Egypte eendaags inderdaad de wijk nemen naar het buitenland, dan ontstaat immers een nieuwe situatie voor heel de regio.

Tegelijk laten Iran, Irak en Libanon zien dat omverwerping van een seculiere dictatuur en staatkundige hervormingen allerminst hoeven te resulteren in meer religieuze vrijheid. Extra reden dus voor het westen om zich te bezinnen op de vraag hoe de systematische uitsluiting van christenen en de brute aanslagen moeten worden benoemd. Is het 'christenvervolging'? Ellende door 'islamitisch gespuis'? Of vrucht van 'religieuze intolerantie'?

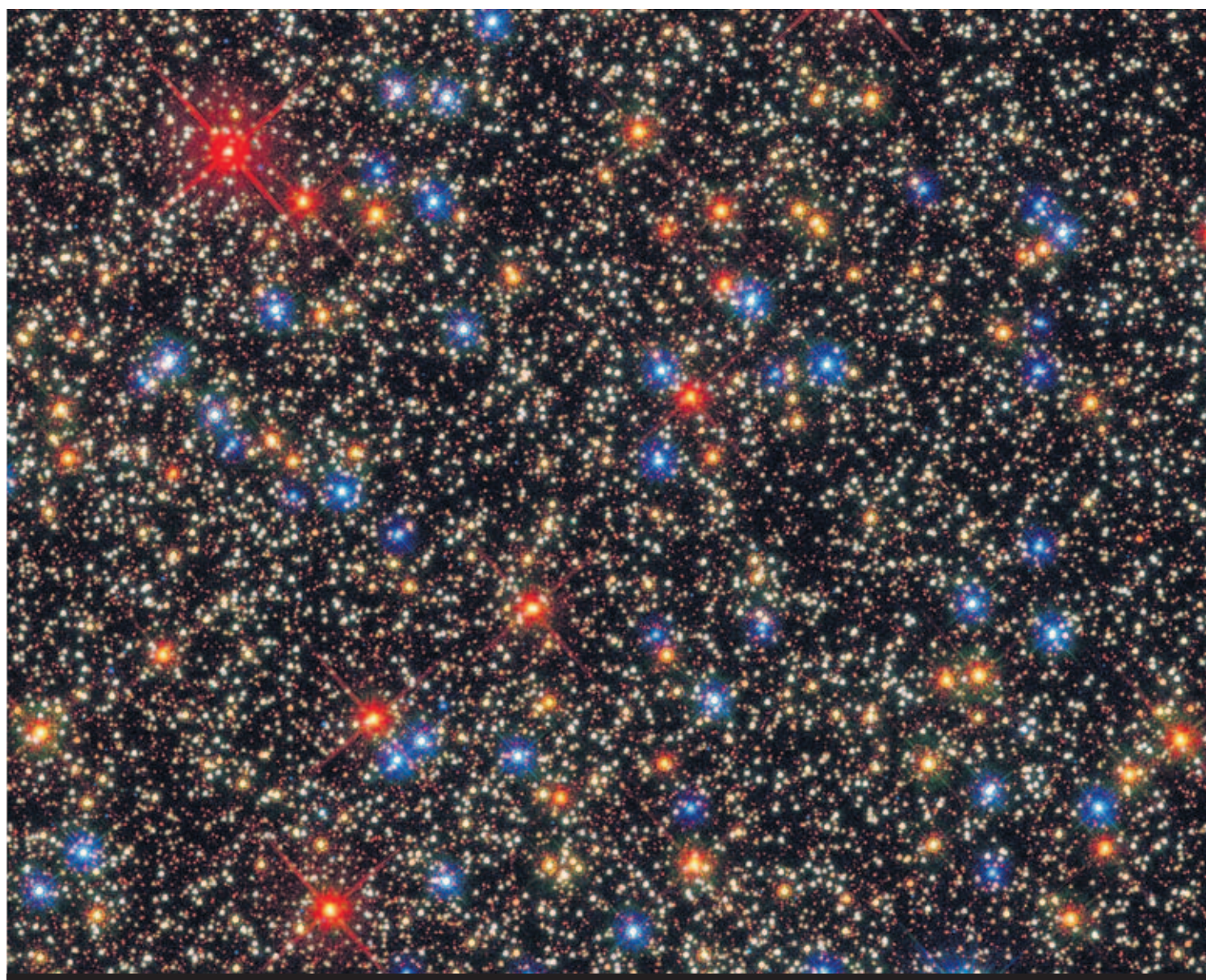
De benaming doet ertoe, zo laten discussies binnen Europese Unie en de Raad van Europa zien. Religieuze tolerantie wil iedereen. Maar het resultaat daarvan is slap Europees beleid dat de regimes met gemak van zich laten afglijden. Pleiten voor de rechten van religieuze minderheden gaat al een stap verder. Wie oproept deze rechten te waarborgen, komt concreet op voor mensenrechten in het algemeen. Dat kan vervelend uitpakken voor de handelsrelaties. Maar tot nu toe volgden de meeste landen binnen de Europese Unie deze koers. Zo wordt immers het gevaar voorkomen dat er een tegenstelling ontstaat tussen het 'christelijke' westen en het 'islamitische' Midden-Oosten. Het is ook vriendelijker richting de islamitische gemeenschap op het eigen continent.

Maar intussen blijven zo man en paard onbenoemd en ziet Europa in feite onverschillig toe hoe de christelijke minderheid in de Arabische wereld – en helaas ook in Israël – in een razend tempo is gedecimeerd van tegen de zeven procent van de bevolking in 1900, tot anderhalf procent nu.

In dit licht is het zeer verheugend dat het Europees Parlement vorige week in weervil van groene en liberale stemmen grote zorg uitsprak over de uittocht van christenen uit het Midden-Oosten. De Raad van Europa, de mensenrechtenorganisatie van 47 Europese landen, voegt zich nu krachtig en genuanceerd in dit koor door een feitelijk en snoeihard rapport te aanvaarden van de Italiaan Luca Volontè. Maandag rust op de Europese ministers van Buitenlandse Zaken de taak deze oproep diplomatiek én economisch handen en voeten te geven. Want Europa mag niet langer onverschillig toezien hoe een doorgaande religieuze zuivering een einde maakt aan tweeduizend jaar christelijk geloof in de landen van de Bijbel en dit gebied overlevert aan een structurele onvrijheid die uiteindelijk niemand, ook de moslims niet, ten goede komt.

DR. THEO BOER • universitair docent ethiek Protestantse Theologische Universiteit Utrecht nd.nl/opinie BEELD EPA / NASA

KENNIS ALS VERTEREND VUUR

Natuurkundigen vragen zich af wat er vóór de big bang was en of er nog meer universums naast het onze bestaan. Meer dan wat God aan ons prijsgeeft, zullen we nooit begrijpen. Dat God iets over zichzelf aan ons prijsgeeft, betekent allerminst dat we daarmee alles over God weten.

... De voortgaande onthullingen via Wikileaks en de verontwaardigde of verlekkeerde reacties van pers en publiek tonen weer eens dat mensen nieuwsgierige wezens zijn. Des te lastiger is het te accepteren dat ze sommige dingen nooit zullen begrijpen, en misschien ook niet moeten willen begrijpen.

Dan hebben we het niet over dingen die zich tussen mensen afspelen, maar over zaken die ons kennen te boven gaan. Een poes vraagt zich waarschijnlijk niet af waarom zijn baasje voor Whiskas kiest, een naaktslak denkt niet na over de opwarming van de aarde en een baviaan zal het worst wezen dat Bach

advertentie

zijn Matthäuspasion met een majeur-accordeo laat eindigen. Maar terwijl dieren het noodzakelijke abstractieniveau missen voor zelfoverstijgende intelligentie, houden wij ons daarentegen wél bezig met realiteiten die boven de onze uitgaan. Natuurkundigen vragen zich af wat er vóór de big bang was en of er nog meer universums naast het onze bestaan. Theologen en filosofen buigen zich over de zin van het leven en over de vraag of God bestaat en handelt. Wij onderscheiden ons zo van dieren en prijzen ons daarmee gelukkig. Sommigen menen zelfs dat wij op weg zijn naar een alomvattende theorie van het heelal, een waarin tijd, massa, beweging, energie en God bij elkaar komen. Wikileaks, maar dan groter. Dat kan mooi klinken – waarom zouden we immers geen gebruikmaken van onze verstandelijke vermogens? Maar er zijn wel twee kanttekeningen te plaatsen bij dat streven naar hogere kennis.

naaktslak

Ten eerste: wij mogen de menselijke rede dan nog zo hoog houden, maar zij blijft menselijke rede. Dingen binnen onze eigen leefwereld kunnen wij begrijpen, maar evenmin als een naaktslak zich kan opwerken tot een Einstein, kunnen wij ons ontwikkelen tot begrijpers van het universum. Als de christelijke traditie spreekt over het

oneindige kwalitatieve verschil tussen mens en God, is er geen reden aan te nemen dat dat zich zou beperken tot macht ('God is oneindig veel sterker dan mensen') of tijdruimtelijke aspecten ('God is overall, God is eeuwig') en niet tot begripsvermogen en wijsheid.

Ook theologen hebben trouwens in het verleden hard gewerkt aan het ontrafelen van het goddelijke geheim. Er zijn allerlei theorieën over de eigenschappen van God. De leer van de Drie-eenheid is een voorbeeld van een menselijke poging om God te begrijpen, net als de tweaturenleer, het latere scholastieke denken en gereformeerde theorieën over de uitverkiezing en zelfs over de dubbele predestinatie. Niet dat wij geen pogingen moeten doen om het Hogere te begrijpen, al was het alleen maar omdat christenen geloven dat het Hogere zich aan ons heeft willen openbaren. Maar meer dan wat God aan ons prijsgeeft, zullen we ook nooit begrijpen. Dat God iets over zichzelf aan ons prijs geeft, betekent allerminst dat we daarmee alles over God weten.

aandoenlijk

Laten we het erop houden dat we genoeg over Hem weten om te kunnen geloven en gerechtigheid te kunnen doen. Maar pretenties over onze alwijsheid zijn niet alleen een bijna aandoenlijke vorm van overmoed, het

zou ook wel eens onverstandig kunnen zijn om te veel over God te weten willen komen.

'Koester geen gedachten hoger dan u voegen', het verbod om van de 'boom van kennis van goed en kwaad' te eten, het zijn geen spelletjes van een God die bang is als we te veel over hem te weten komen, maar geboden bedoeld om ons te beschermen. Te veel kennis over God gaat niet alleen ons intellect, maar ook ons incasseringsvermogen te boven.

In het verleden is ongetwijfeld te veel het beeld neergezet van een mensvijandige God. Maar dat betekent niet dat Bijbelse verhalen die God beschrijven in termen van 'gevaarlijk om te naderen', niet ook gelezen moeten worden. Een verterend vuur: even onverstandig om te benaderen als de zon willen verkennen met een ruimteschip: halverwege is het verdampt door de hitte.

God, die de mens in Christus nadert: dat kunnen wij nog aan, dié God is ons heil, en dat maakt de incarnatie tot zo'n kernstuk uit onze traditie. Maar de mens die tot God nadert, een plattegrond tekent van zijn of haar eigenschappen en raadsbesluiten, de mens die God door heeft? 'Ga uit van mij, Heer, want ik ben een zondig mens'. En zo weet zelfs de meest weetgierige gelovige op zijn tijd ook dat zijn kennen altijd beperkt zal blijven, en dat is maar goed ook. <